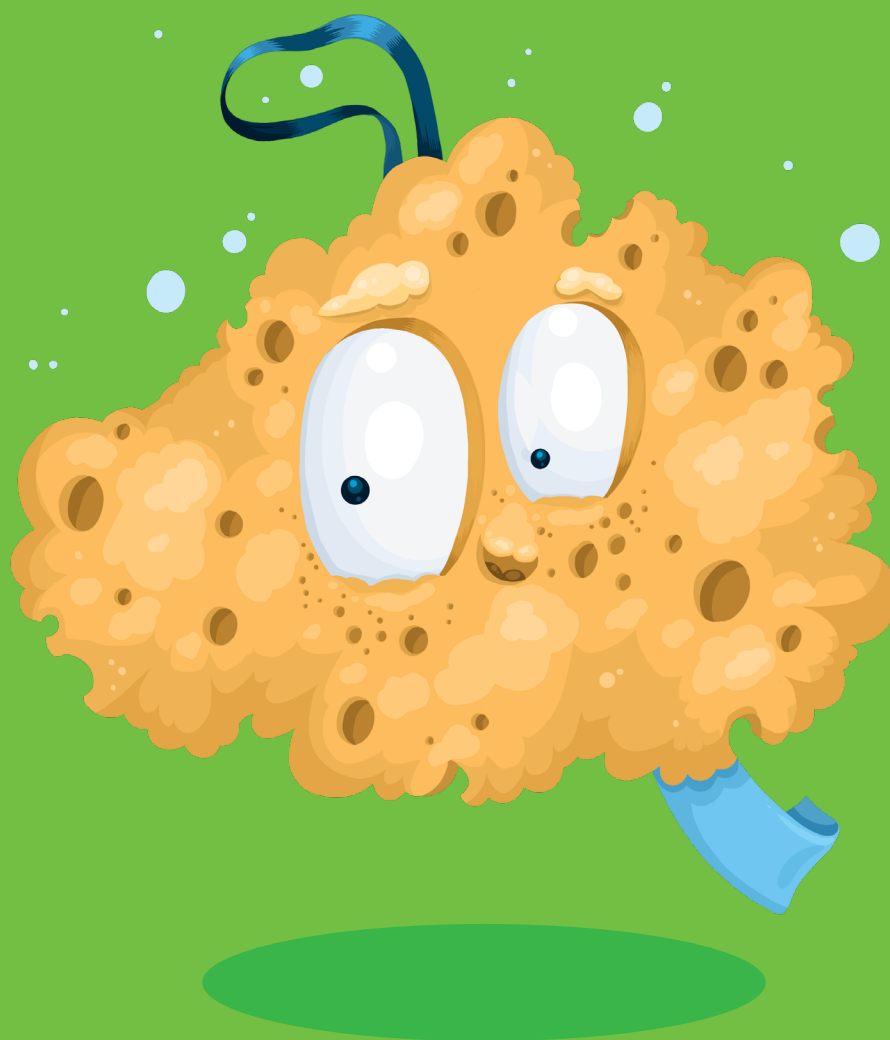


HANDLEIDING VOOR LEERKRACHTEN

SPONS MET GAATJES



WERKEN ROND DEMENTIE IN LEERJAREN 1-2



Niemand
wordt
vergeten.



Plantyn
STUDIO

VOORAF

Alzheimer is – net zoals andere vormen van dementie – een aandoening die steeds vaker voorkomt in onze samenleving. 1 op 5 zal een vorm van dementie ontwikkelen; voor vrouwen is dat zelfs 1 op 3. Vroeg of laat wordt elke volwassene geconfronteerd met alzheimer in zijn familie of omgeving. Ook veel kinderen komen ermee in aanraking.

Aandoeningen die de menselijke geest aantasten, worden vaak als verwarrender en beangstigender ervaren dan lichamelijke kwalen. Daarrond hangt soms een zeker taboe. Dat geldt ook voor dementie.

Hoe meer mensen weten wat dementie inhoudt en hoe je het best omgaat met mensen die eraan lijden, hoe makkelijker het voor mensen met dementie wordt om er gewoon bij te horen.

Deze lessenreeks biedt kinderen meer inzicht in wat er omgaat in mensen met dementie. Als leerkracht vind je alle benodigde informatie en gevarieerde werkvormen die je klas op weg zetten naar een beter begrip.

DOE MEE AAN DE JAARLIJKSE REMINDER

Elk jaar op 21/09 is het Wereld Alzheimer Dag. Met De Jaarlijkse Reminder roepen we op die dag heel Vlaanderen op om een knoop te leggen in een zakdoek of sjaal, om zo te tonen dat mensen met dementie niet vergeten worden. Doet jouw school of klas ook mee? Maak dan zeker een filmpje of foto van alle knopen en deel deze met de hashtag #jaarlijksereminder op sociale media en tag @AlzheimerLigaVlaanderen. Laat aan iedereen zien dat ook jouw school zich inzet voor dementie.



INHOUD

IN DIT LESSENPAKKET WERKEN WE ROND DRIE ASPECTEN VAN DEMENTIE.

- 1 Wat als je wereld opeens verandert? – veelvoorkomende symptomen
- 2 Steeds meer gaatjes in de spons – ontstaan en evolutie van dementie
- 3 Mooie en moeilijke momenten – omgaan met vervreemding én verbondenheid

LES 1

2-4 LESUREN

WAT ALS JE WERELD OPEENS VERANDERT?

Dementie tast je beleving aan. Als je geheugen minder goed werkt, verdwijnen herinneringen. Maar je vergeet ook dagelijkse handelingen, woorden, routes, gezichten ... Deze les laat de leerlingen ervaren hoe ingrijpend dat alles is en wat kan helpen om je zo veilig mogelijk te helpen voelen.

LES 2

1-2 LESUREN

STEEDS MEER GAATJES IN DE SPONS

Deze les draait rond wat er gebeurt in de hersenen van een persoon met dementie. Hoe er 'gaatjes' komen in de hersenen en daardoor moeilijker verbindingen kunnen worden gelegd met wat in het geheugen is opgeslagen.

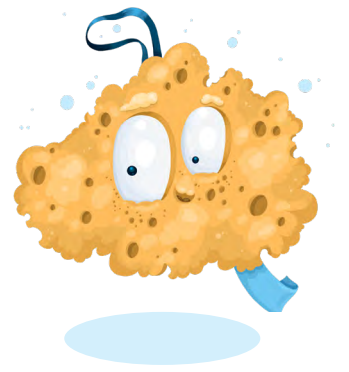
LES 3

2-3 LESUREN

MOOIE EN MOEILIJKE MOMENTEN

Reacties van mensen met dementie zijn niet altijd goed te plaatsen. Soms kunnen ze zelfs beangstigend of vervreemdend zijn. Samen met de leerlingen ga je op zoek naar momenten om verbondenheid te beleven.

SCENARIO VOOR EEN THEMADAG OF PROJECTWEEK



DEMENTIE IN EEN NOTENDOP

WAT IS DEMENTIE?

Dementie is een verzamelnaam voor een aantal hersenaandoeningen, waarvan alzheimer de bekendste is. Die aandoeningen veroorzaken geestelijke gezondheidsproblemen.

WAARAAN MERKT DE OMGEVING HET?

Iedereen vergeet weleens iets. Maar als dat almaar erger wordt, kan het een teken van beginnende dementie zijn. Die vergeetachtigheid gaat meestal ook gepaard met andere signalen: mensen vinden steeds moeilijker hun woorden, raken regelmatig de weg kwijt, weten opeens niet meer hoe ze iets moeten aanpakken, vergissen zich en raken spullen kwijt. Soms reageren ze ook anders dan vroeger.

HOEVEEL MENSEN MET DEMENTIE TELT DE WERELD?

Voor de WHO (Wereldgezondheidsorganisatie) krijgt dementie de hoogste prioriteit. Elke vier seconden krijgt iemand op de wereld de diagnose van dementie. De kans dat iemand dementie krijgt, is 1 op 5. Voor vrouwen is dat zelfs 1 op 3. Vlaanderen en het Brussels Gewest tellen momenteel ongeveer 141 000 mensen met dementie. In 2070 zal dat aantal naar schatting meer dan verdubbeld zijn.

BIJ WIE KOMT DEMENTIE VOOR?

De meeste mensen met dementie zijn (hoog)bejaard. Maar de aandoening komt ook voor bij mensen jonger dan 65 jaar. In dat geval spreek je van jongdementie. In Vlaanderen zijn er ongeveer 1 800 mensen met jongdementie.

WAAROM EN HOE ROND DEMENTIE WERKEN MET KINDEREN?

De kans dat je in je omgeving met dementie geconfronteerd wordt, is heel reëel. Ook kinderen ontmoeten mensen met dementie. Daarom is het belangrijk dat ze inzicht krijgen in alle aspecten van die aandoening. Deze lessenreeks helpt hen om beter te begrijpen wat mensen met dementie meemaken en gericht op zoek te gaan naar wat wél nog lukt.

Dat betekent niet dat alle moeilijke situaties daarna van de baan zullen zijn. Dementie blijft een ingrijpende aandoening voor de patiënt én voor de mensen rondom hem of haar. De focus van de lessenreeks ligt echter op het beleven van mooie momenten van verbondenheid.

De lessen zijn afgestemd op de leeftijd van de leerlingen, maar toch schat elke leerkracht het best de draagkracht van de eigen klas in, zowel op intellectueel als op emotioneel vlak. Bij een aantal activiteiten vind je tips om ze complexer of eenvoudiger te maken.

Je kunt één les kiezen of met het hele pakket aan de slag gaan. Binnen elke les kies je zelf welke activiteiten je wilt aanbieden.

De lessenreeks vindt plaats in de klas, maar bevat ook thuisopdrachten. Zo wordt dementie ook in de thuissituatie aangekaart. Dergelijke opportuniteiten helpen mee om dementie in onze samenleving uit de taboesfeer te halen.

Meer informatie en tips om dementie bespreekbaar te maken, vind je op de website van Alzheimer Liga Vlaanderen: www.alzheimer.be.

WAT ALS JE WERELD OPEENS VERANDERT?

LESDOELEN

- De leerlingen ervaren de gevolgen van dementie.
- De leerlingen leren welke activiteiten moeilijker worden en welke vaak wél nog lukken.
- De leerlingen begrijpen het gedrag en de reacties van mensen met dementie beter.

MATERIAAL

- kopieerbladen 1.1, 1.2 en 1.3: foto's
- kopieerbladen 2.1, 2.2 en 2.3: woordzoekers
- kopieerbladen 2.4, 2.5 en 2.6: woordzoekers – oplossingen
- kopieerbladen 3.1 en 3.2: kleurplaten
- bijlage 1: brief aan de ouders
- leesboek 'Op zoek naar opa' (Emy Geyskens & Kolet Janssen)
- 10 voorwerpen
- tekenbladen (2 per leerling)
- stiften (set per leerling)
- post-its
- 2 grote papierflappen
- enkele blinddoeken
- pasfoto's van alle leerlingen
- tijdschriften (waaruit de leerlingen mogen knippen)
- scharen (1 per leerling)
- lijmstiften (1 per leerling)

LESOPBOUW

ORIËNTATIE

Lees het verhaal 'Op zoek naar opa' voor.

Bespreek het verhaal op basis van de volgende vragen.

- Wat is er aan de hand met opa?
- Welke rare dingen doet hij allemaal?
- Ken jij iemand met dementie? Hoe merk je dat? Vertel erover.
- Vergeet je meer als je ouder wordt?
- Heeft dementie alleen te maken met dingen vergeten?
- Vergeet jij ook weleens iets? Hoe reageer je dan?



KERN

Iedereen vergeet weleens iets. Maar bij mensen met dementie gebeurt dat steeds vaker. Na een tijdje is het zo erg dat ze niet meer zoals vroeger kunnen leven. Ze vergeten hoe ze dingen moeten doen, ook al hebben ze die al heel vaak gedaan. Ze moeten lang zoeken naar woorden of zeggen iets anders dan ze bedoelen. Ze vinden de weg niet meer en vergeten hun afspraken. Soms herkennen ze ook de mensen om hen heen niet meer.

Meer informatie over dementie vind je via www.alzheimerliga.be.

ACTIVITEIT 1 – TRAIN JE BREIN

Oudere mensen vergeten vaker dingen dan jongere mensen. De spons van hun geheugen wordt minder soepel en er komen gaatjes in ... Mensen met dementie vergeten het meest.

Ik weet wat ik niet zie

Zet tien voorwerpen vooraan in de klas. De leerlingen bekijken die voorwerpen gedurende één minuut. Daarna draaien ze zich om en neem je één voorwerp weg. De leerlingen noteren of tekenen het verdwenen voorwerp. Daarna draaien ze zich opnieuw om en neem je een volgend voorwerp weg. Ga zo door tot vijf voorwerpen overblijven. Wie heeft alle verdwenen voorwerpen perfect opgelijst?

Moedig de leerlingen aan om het spel thuis met hun ouder(s), broer(s) of zus(sen) te spelen. Wie klaart de klus? De leerlingen leggen het spel ook eens voor aan hun grootouders. Zijn zij er goed in?

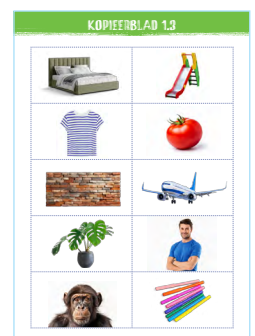
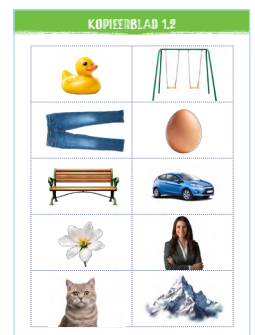
Geheugentest

De leerlingen bekijken de foto's gedurende één minuut ([KOPIEERBLAD 1.1, 1.2 OF 1.3](#)). Daarna noteren of tekenen ze op de achterkant de foto's die ze zich nog herinneren. Welke score hebben ze behaald?

De leerlingen leren een techniek om beter te onthouden.

- Plak post-its met de namen van voorwerpen op hun vaste plek in het klaslokaal: de afstandsbediening van het digibord, de bak met brooddozen, het materiaal voor verschillende lessen, de schriften, de sportzakken, de drinkflessen, de doos met scharen, de lijm ...
- Zo linken de leerlingen plaatsen aan bijbehorende voorwerpen. Ook mensen met dementie gebruiken soms post-its om hun geheugen een handje te helpen: ze brengen post-its met de namen van voorwerpen op de plaatsen van die voorwerpen aan, post-its met reminders aan afspraken ...

De volgende dag voeren de leerlingen de geheugentest opnieuw uit (andere reeks foto's). Ze zetten de techniek van de post-its in, waarbij ze de foto's mentaal linken aan plaatsen. Hebben ze een betere score behaald?



De leerlingen nemen de geheugentest ook af van (een van) hun grootouders en/of oudere personen uit hun buurt. Ze noteren de scores. Wat valt op?

Bespreek de resultaten van de geheugentests.

- Wat vergeten de leerlingen soms (brooddoos of zwemgerief, afspraak, huiswerk, huishoudelijke taak, spullen opruimen ...)?
- Wat doen de leerlingen om iets niet te vergeten (alarmbelletje laten klinken, mama/papa inschakelen, post-its plakken, voorwerp op een specifieke plaats leggen, lijstje maken om af te vinken ...)?

Noteer alle tips op een grote papierflap en hang die op in de klas.

De leerlingen kiezen één tip die ze thuis kunnen toepassen en bespreken die met hun ouder(s).

ACTIVITEIT 2 – WIE ZOEKT, DIE VINDT (NIET)

Mensen met dementie moeten soms lang zoeken naar een bepaald woord. Ze zeggen dan een ander woord dat erop lijkt of dat er iets mee te maken heeft. Het lijkt alsof ze knijpen in hun 'geheugenspons' en daaruit dan een ander druppeltje valt dan wat ze zoeken.

Speel een of meer woordspelletjes.

Woordzoeker (KOPIEERBLADEN 2.1, 2.2 EN 2.3)

De leerlingen krijgen twee minuten om zoveel mogelijk woorden te zoeken.

Invulzinnen (differentiatie)

Start een zin en stop voor het laatste woord. Wie raadt dat laatste woord?

Voorbeelden

- Vandaag kan ik niet tv-kijken, want ik moet naar de ...
- Ik vind het water in ons zwembad nog veel te ...
- Frietjes eet ik graag met een beetje ...
- Bij mijn oma word ik altijd een beetje ...
- Mijn lievelingsdier heeft strepen. Het is een ...
- Volgende week is het feest: mijn neef en zijn vriendin gaan ...

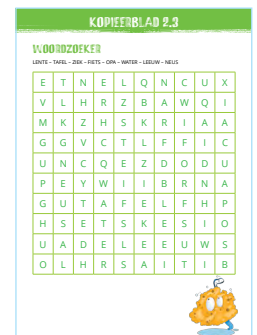
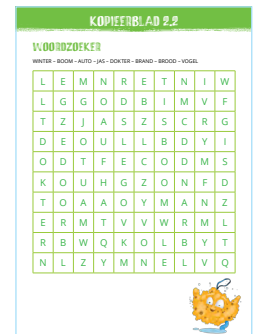
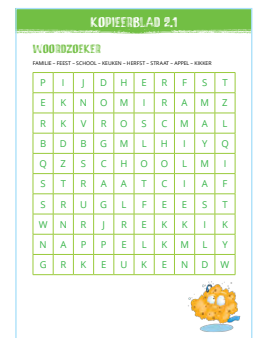
ACTIVITEIT 3 – WAAR BEN IK?

Mensen met dementie raken soms de weg kwijt. Ze weten niet meer waar ze zijn of hoe ze naar huis moeten wandelen. Het lijkt alsof er gaten in hun 'geheugenspons' zitten.

Doolhof

De leerlingen zoeken hun weg in een getekend doolhof (bv. www.computermeester.be).

Of trek met hen naar een echt labyrint, waar ze zo snel mogelijk de weg naar het middelpunt of de uitgang zoeken.



Besprek achteraf op basis van de volgende vragen.

- Wat heb je gebruikt als herkenningspunten?
- Ben je soms op doodlopende weggetjes gebotst?
- Heb je een strategie gebruikt of heb je zomaar wat rondgelopen?
- Wie vindt makkelijk de weg naar een plek waar hij/zij slechts één keer is geweest? Hoe doe je dat?
- Waarop let je als je de weg moet zoeken?
- Hoe zou je je voelen als jij opeens de weg naar huis niet meer kon vinden?

Blindemannetje

De leerlingen leggen om de beurt een bekend traject af (bv. van de klas naar de speelplaats), vergezeld door twee medeleerlingen die met woorden en aanrakingen mogen helpen indien nodig.

Besprek achteraf op basis van de volgende vragen.

- Wat was makkelijk/moeilijk?
- Leek het traject langer of korter dan je dacht?
- Welk deel was anders dan je in je hoofd had?

Voordeur

Bekijk het **filmpje** over de gepersonaliseerde voordeur.

Besprek het filmpje op basis van de volgende vragen.

- Waarom helpt zo'n voordeur?
- Wat zouden mensen voelen als ze hun eigen oude voordeur zien?

KLIK →



De leerlingen tekenen hun eigen voordeur met zoveel mogelijk details. Na schooltijd controleren ze het resultaat. Indien nodig verbeteren ze hun tekening of vullen ze elementen aan.

Verstoppertje

Mensen met dementie hebben moeite om dingen te zien als die dezelfde kleur hebben als de achtergrond (bv. een wit bord op een witte tafel).

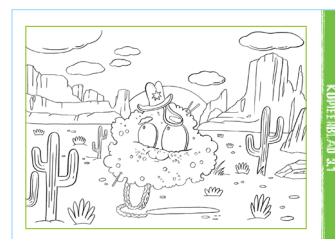
Geef twee kleurplaten aan elke leerling ([KOPIERBLADEN 3.1 EN 3.2](#)). Daarop vinden de leerlingen telkens een spons in een bepaalde omgeving. De leerlingen kleuren de eerste kleurplaat zo in dat mensen met dementie de spons makkelijk ontdekken. De tweede kleurplaat kleuren ze zo in dat de spons bijna onzichtbaar is.

Besprek de resultaten.

- Waarom is de eerste kleurplaat beter voor mensen met dementie?

Waar is mijn klas?

De leerlingen maken in groep een collage in de stijl van 'Waar is Wally?'. Ze knippen verschillende figuren, gebouwen, landschapselementen ... uit en verstoppen de foto's van hun klasgenoten daartussen. Daarna krijgt elke groep een collage van een andere groep, waarin ze hun klasgenoten moeten opsporen.



KOPIERBLAD 3.1



KOPIERBLAD 3.2

Bespreek de resultaten.

- Waarom is het zo moeilijk om je klasgenoten te vinden?
- Wat heb je gedaan om je klasgenoten te vinden?
- Hoe zou het makkelijker worden om je klasgenoten te vinden?

SLOT

REFLECTIE

Ga na hoe de leerlingen de activiteiten ervaren hebben.

- Wat vonden ze het verrassendst, vreemdst ...?
- Hebben ze het gevoel dat ze mensen met dementie nu beter begrijpen? Waarom (niet)?

Opdracht

De leerlingen maken samen een grote tekening rond dementie. Die kunnen jullie afgeven in een woonzorgcentrum (ter opfleuring van de hal of cafetaria).

LES 2



1-2 LESUREN

STEEDS MEER GAATJES IN DE SPONS

LESDOELEN

- De leerlingen krijgen informatie over de oorzaken en gevolgen van dementie als aandoening.
- De leerlingen kennen het onderscheid tussen het korte- en langetermijngeheugen.

MATERIAAL

- foto's van alle leerlingen

LESOPBOUW

ORIËNTATIE

Bekijk het **filmpje**.

Bespreek het filmpje op basis van de volgende vragen.

- Wat wist je al?
- Wat was nieuw voor jou?
- Waar in het lichaam zit dementie?
- Wat gebeurt er in de hersenen van iemand met dementie?
- Wat zijn het korte- en langetermijngeheugen?
- Kun je dementie genezen?

KLIK →



KERN

Mensen met dementie vergeten veel. Met een foto kan de dokter zien dat er iets mis is in hun hersenen. Je geheugen werkt als een spons. Alles wat je ziet, hoort, leert en meemaakt, slorp je op met die spons. Als je iets nodig hebt, haal je dat weer tevoorschijn. Maar bij mensen met dementie komen er gaatjes in de spons. Daarom herinneren ze zich sommige dingen niet meer. Of ze kunnen moeilijker in hun geheugen vinden wat ze nodig hebben. Vooral de dingen die net gebeurd zijn, vergeten ze snel. Dat heet het **kortetermijngeheugen**. Dingen van lang geleden herinneren ze zich vaak beter. Dat is het **langetermijngeheugen**. De meeste mensen met dementie zijn ouder dan 65 jaar, maar er zijn ook mensen die het op jongere leeftijd krijgen.

Meer informatie over dementie vind je via www.alzheimerliga.be.

ACTIVITEIT 1 – WIST JE DAT ...?

Nodig een 80-plusser uit in de klas om te vertellen over vroeger. Veel oude mensen hebben nog een prima geheugen. Maar ook zij vertellen soms makkelijker over hun kindertijd dan over later.

Bereid met de leerlingen een aantal vragen voor. Waak erover dat er gevraagd wordt naar ervaringen uit de kindertijd, de tijd als jongvolwassene en de tijd als veertiger tot vijftiger.

Bespreek achteraf op basis van de volgende vragen.

- Over welke tijd kon de meneer/mevrouw het best vertellen?
- Wat vond je leuk om te horen?
- Wat was heel anders dan nu?
- Wat vond je erg om te horen?

Verdieping

De leerlingen nemen een interview af van een oudere persoon uit hun omgeving. Of ga met de leerlingen naar een woonzorgcentrum om met enkele bejaarden te praten. Daarna maken de leerlingen een collage of tekening over die ervaring.

ACTIVITEIT 2 – WIE IS HET?

Mensen herkennen en de juiste naam op hen plakken, is iets waarmee sommige mensen met dementie worstelen. Dat komt omdat er steeds meer gaatjes in hun 'geheugenspons' opduiken.

Druk de foto's van alle leerlingen af op A4-bladen. Knip elke foto in vier of vijf stukken. Slagen de leerlingen erin om hun klasgenoten opnieuw samen te stellen?

ACTIVITEIT 3 – IK VOEL ME ...

Gevoelens uitdrukken is iets wat mensen met dementie soms niet meer goed lukt. Hun gezicht ziet er altijd ongeveer hetzelfde uit: star, alsof je de spons van wat er in hun hoofd omgaat niet meer kunt samenknijpen en weer loslaten. Dat maakt het voor hun omgeving moeilijk om te achterhalen hoe ze zich voelen.

Een leerling krijgt de opdracht om een bepaald gevoel duidelijk te maken, met een onbewogen gezicht. De leerling moet met handen en voeten en met voorwerpen of door zijn/haar gedrag duidelijk maken hoe hij/zij zich voelt (bv. boos, tevreden, opgewonden, bang ...). De klasgenoten raden gedurende één minuut over welk gevoel het zou kunnen gaan.

Bespreek achteraf.

Wat was makkelijk/moeilijk?

SLOT

REFLECTIE

Dementie maakt het moeilijker om je woorden te vinden, om je te oriënteren in ruimte en tijd, om gezichten van mensen te herkennen. De leerlingen hebben door de activiteiten wat kunnen ervaren hoe dat voelt. Voor mensen met dementie is de wereld vaak heel verwarrend en beangstigend. Ze beseffen niet altijd wat er gebeurt en begrijpen soms niet meer wat er met hen aan de hand is. Daarom genieten mensen met dementie het meest van gezellige, rustige en warme momenten.

Opdracht

De leerlingen knutselen een zacht doekje en versieren dat. Zo'n doekje kan helpen om iemand te troosten. Het geeft een veilig gevoel en helpt om niet bang te zijn.

MOOIE EN MOEILIJKE MOMENTEN

LESDOELEN

- De leerlingen ontdekken waar het soms vreemde gedrag van mensen met dementie vandaan komt.
- De leerlingen gaan op zoek naar veilige en verbindende activiteiten.

MATERIAAL

- bijlage 2: 'Opa en de pot met choco'
- 3 grote papierflappen
- stiften
- fluostift

LESOPBOUW

ORIENTATIE

Lees het verhaal 'Opa en de pot met choco' voor ([BIJLAGE 2](#)).
Bespreek het verhaal op basis van de volgende vragen.

- Wat is raar aan opa's gedrag?
- Hoe zou Jordy zich voelen, als opa zo doet?
- Wie helpt opa om rustig te worden?
- Wie helpt Jordy om zich weer beter te voelen?
- Waarom zou opa zo doen?

KERN

Voor mensen met dementie lijkt de hele wereld opeens anders. Je omgeving of de mensen om je heen niet meer herkennen of niet meer kunnen uiten wat je bedoelt omdat je de woorden niet vindt, kan heel frustrerend zijn. Het is normaal dat mensen daarvan bang of boos worden. Familieleden en zorgverleners proberen om alles zo vertrouwd en veilig mogelijk te laten verlopen. Maar toch zal het soms gebeuren dat een persoon met dementie heftig reageert: omdat hij/zij bang, boos of verward is. Het betekent een wereld van verschil als mensen uit hun omgeving dan rustig, lief en begripvol reageren.



ACTIVITEIT 1 – EEN HANDJE HELPEN

Mensen met dementie voelen zich soms bang, boos of verward, omdat ze niet begrijpen wat er gebeurt of hoe de wereld in elkaar zit.

Noteer een vraag op drie papierflappen.

1. Wat heb jij graag dat anderen doen als je bang bent?
2. Wat heb jij graag dat anderen doen als je boos bent?
3. Wat heb jij graag dat anderen doen als je verward bent?

De leerlingen noteren of tekenen hun antwoorden op de papierflappen (knuffel, even met rust laten, geruststellen, samen wandelen, muziek beluisteren, over de rug wrijven, lichtje in het donker, liedje zingen, vertellen over vroeger ...).

Bespreek het resultaat.

Wat zou ook kunnen werken voor mensen met dementie? Markeer die elementen met een fluostift.

ACTIVITEIT 2 – SAMEN IS LEUKER DAN ALLEEN

Liedjes uit de tijd van ...

Bekijk het **filmpje** ter inspiratie.

Oefen samen met de leerlingen een oud **liedje** in.

De leerlingen kunnen ook aan een van hun (over)grootouders de titel van een bekend liedje van vroeger vragen. Ze zoeken dat liedje dan online op. Zing dat liedje samen in een woonzorgcentrum.

KLIK →



KLIK →



Op bezoek met dieren

Bekijk het **filmpje**.

Bespreek het filmpje op basis van de volgende vragen.

- Kan zoiets met elk dier?
- Waarom gaat het vaak goed tussen mensen met dementie en dieren?
- Ken jij een dier dat zoiets zou kunnen?

KLIK →



Samen tijd doorbrengen

Eenvoudige spelletjes die mensen van vroeger kennen, kunnen ook mensen met dementie vaak nog lang spelen: *Rummikub*, memory, bingo, lotto, puzzelen ... Ook samen iets knutselen of schilderen kan heel fijn zijn.

Het komt er wel op aan om heel geduldig te zijn en het tempo van de mensen met dementie te respecteren.

De leerlingen bedenken een knutselidee dat ze in een woonzorgcentrum kunnen uitvoeren met mensen met dementie. Help hen om na te denken over wat veilig en haalbaar is.

Koken

De leerlingen gaan op zoek naar een makkelijk recept of iets wat koud kan worden klaargemaakt. Probeer dat uit in de klas en stuur bij indien nodig.

Maak een afspraak met een woonzorgcentrum om samen met een groep mensen met dementie te koken en daarna te proeven. Vraag naar tips over waarop je bij de keuze van het gerecht zeker moet letten (ingrediënten, moeilijkheidsgraad ...).

SLOT

REFLECTIE

Reacties van mensen zijn minder beangstigend of vreemd als je weet wat erachter zit. Dat geldt ook voor mensen met dementie. De leerlingen begrijpen hun verwardheid, angst of boosheid beter, als ze weten wat mensen met dementie meemaken. Tegelijkertijd ervaren de leerlingen wat zorgt voor herkenning en geruststelling. Samen genieten van kleine momenten van geluk en verbondenheid is heel waardevol.

Opdracht

De leerlingen schrijven een liedtekst – op een bestaande melodie – over een wereld waarin mensen met en zonder dementie mooi samenleven.

SCENARIO VOOR EEN THEMADAG OF PROJECTWEEK

Veel activiteiten uit de lessenreeks zijn ook geschikt voor een grotere groep naar aanleiding van een themadag of een projectweek.

MATERIAAL

- A3-bladen
- sponsjes

ORIËNTATIE

Bekijk het [filmpje](#).

In kleine groepen bedenken de leerlingen een zin rond dementie. Die noteren ze op een papierflap.

KLIK →



KERN

Ga na of er samenwerking mogelijk is met een woonzorgcentrum in de buurt. Spreek af wat de leerlingen kunnen doen met/voor mensen met dementie: spelletjes, toneeltje, muziekvoorstelling, iets knutselen om de leefruimte te versieren ...

Voorbeelden

- De leerlingen zingen kerstliedjes in het woonzorgcentrum.
- De leerlingen rapen paaseitjes op een grasveld bij het woonzorgcentrum.
- De leerlingen spelen bingo met een groep bewoners van het woonzorgcentrum.
- Een gastspreker krijgt vragen van de leerlingen voorgeschoteld.
- De leerlingen hebben een project over vroeger, de oorlog, dementie ... afgerond en stellen dat voor aan de bewoners van het woonzorgcentrum.
- De liedjes, toneeltjes ... voor de opendeurdag worden ook uitgevoerd voor de bewoners van het woonzorgcentrum.

SLOT

De leerlingen versieren sponsjes door er lachende gezichtjes op te tekenen en er haren aan te bevestigen. Daarna delen ze die uit aan ouderen in hun omgeving.

LEES- EN KIJKTIPS

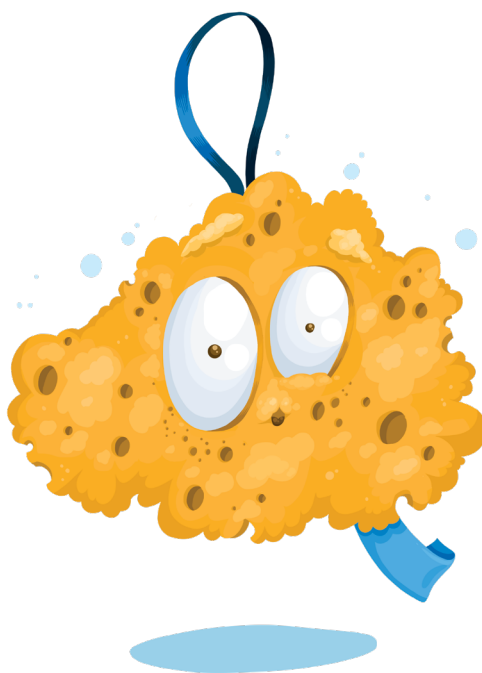
LEESTIPS

- Lieve meid (An Swerts)
- Lilly en Max in de wereld van oma (Kathleen Aerts)
- Oma's hoofd is versleten (Marieke van Ditshuizen)
- Mijn lieve vergeetopa (Ilona Lammertink & Els Vermeltoort)
- Het huis in je hoofd (Susan Willems)
- Oma is mij nog niet vergeten (Hugo de Graaf)

KIJKTIPS

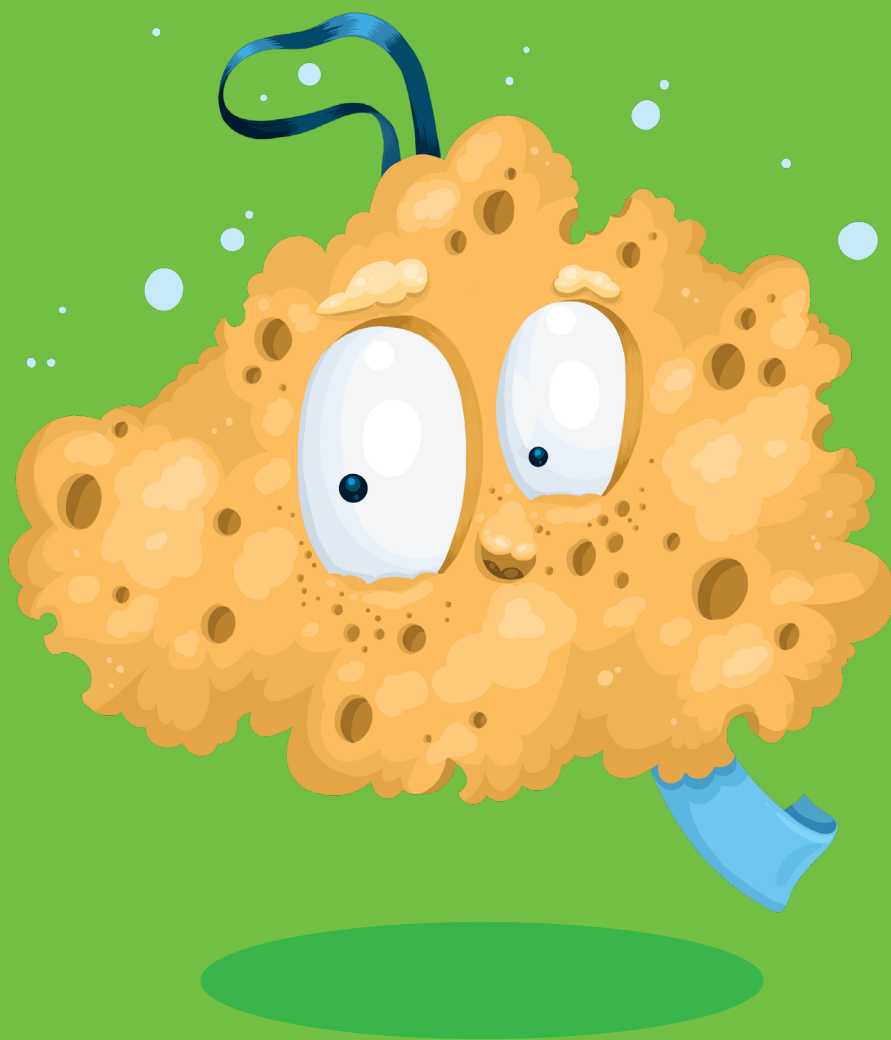
- filmpjes uit de lessenreeks
- [Vergeet dementie, onthoud mens!](#)
- [De vader van Myrna heeft dementie](#)
- [Een oma met dementie is niet eng](#)
- [De oma van Flynn en Dores is dement en vergeet steeds meer](#)
- [Kinderen op bezoek bij ouderen met dementie](#)
- [ALZ-zomerkamp](#)
- [De papa van Elke en Hanne heeft alzheimer](#)

KLIK →



SPONS MET GAATJES

KOPIEERBLADEN

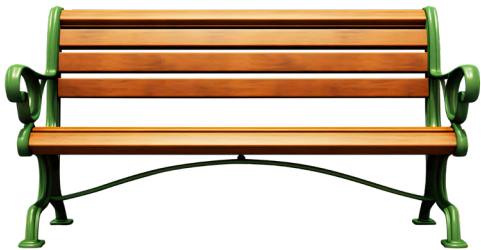
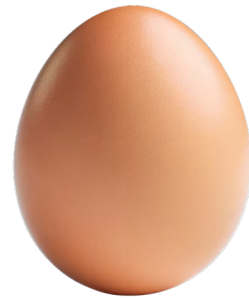


WERKEN ROND DEMENTIE IN LEERJAREN 1-2

KOPIEERBLAD 1.1



KOPIEERBLAD 1.2



KOPIEERBLAD 1.3



KOPIEERBLAD 2.1

WOORDZOEKER

FAMILIE – FEEST – SCHOOL – KEUKEN – HERFST – STRAAT – APPEL – KIKKER

P	I	J	D	H	E	R	F	S	T
E	K	N	O	M	I	R	A	M	Z
R	K	V	R	O	S	C	M	A	L
B	D	B	G	M	L	H	I	Y	Q
Q	Z	S	C	H	O	O	L	M	I
S	T	R	A	A	T	C	I	A	F
S	R	U	G	L	F	E	E	S	T
W	N	R	J	R	E	K	K	I	K
N	A	P	P	E	L	K	M	L	Y
G	R	K	E	U	K	E	N	D	W



KOPIEERBLAD 2.2

WOORDZOEKER

WINTER – BOOM – AUTO – JAS – DOKTER – BRAND – BROOD – VOGEL

L	E	M	N	R	E	T	N	I	W
L	G	G	O	D	B	I	M	V	F
T	Z	J	A	S	Z	S	C	R	G
D	E	O	U	L	L	B	D	Y	I
O	D	T	F	E	C	O	D	M	S
K	O	U	H	G	Z	O	N	F	D
T	O	A	A	O	Y	M	A	N	Z
E	R	M	T	V	V	W	R	M	L
R	B	W	Q	K	O	L	B	Y	T
N	L	Z	Y	M	N	E	L	V	Q

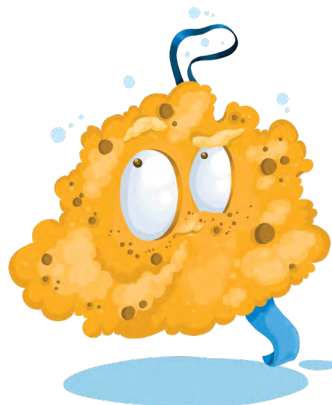


KOPIEERBLAD 2.3

WOORDZOEKER

LENTE - TAFEL - ZIEK - FIETS - OPA - WATER - LEEUW - NEUS

E	T	N	E	L	Q	N	C	U	X
V	L	H	R	Z	B	A	W	Q	I
M	K	Z	H	S	K	R	I	A	A
G	G	V	C	T	L	F	F	I	C
U	N	C	Q	E	Z	D	O	D	U
P	E	Y	W	I	I	B	R	N	A
G	U	T	A	F	E	L	F	H	P
H	S	E	T	S	K	E	S	I	O
U	A	D	E	L	E	E	U	W	S
O	L	H	R	S	A	I	T	I	B



KOPIEERBLAD 2.4

WOORDZOEKER - OPLOSSING

FAMILIE - FEEST - SCHOOL - KEUKEN - HERFST - STRAAT - APPEL - KIKKER

P	I	J	D	H	E	R	F	S	T
E	K	N	O	M	I	R	A	M	Z
R	K	V	R	O	S	C	M	A	L
B	D	B	G	M	L	H	I	Y	Q
Q	Z	S	C	H	O	O	L	M	I
S	T	R	A	A	T	C	I	A	F
S	R	U	G	L	F	E	E	S	T
W	N	R	J	R	E	K	K	I	K
N	A	P	P	E	L	K	M	L	Y
G	R	K	E	U	K	E	N	D	W



KOPIEERBLAD 2.5

WOORDZOEKER - OPLOSSING

WINTER - BOOM - AUTO - JAS - DOKTER - BRAND - BROOD - VOGEL

L	E	M	N	R	E	T	N	I	W
L	G	G	O	D	B	I	M	V	F
T	Z	J	A	S	Z	S	C	R	G
D	E	O	U	L	L	B	D	Y	I
O	D	T	F	E	C	O	D	M	S
K	O	U	H	G	Z	O	N	F	D
T	O	A	A	O	Y	M	A	N	Z
E	R	M	T	V	V	W	R	M	L
R	B	W	Q	K	O	L	B	Y	T
N	L	Z	Y	M	N	E	L	V	Q



KOPIEERBLAD 2.6

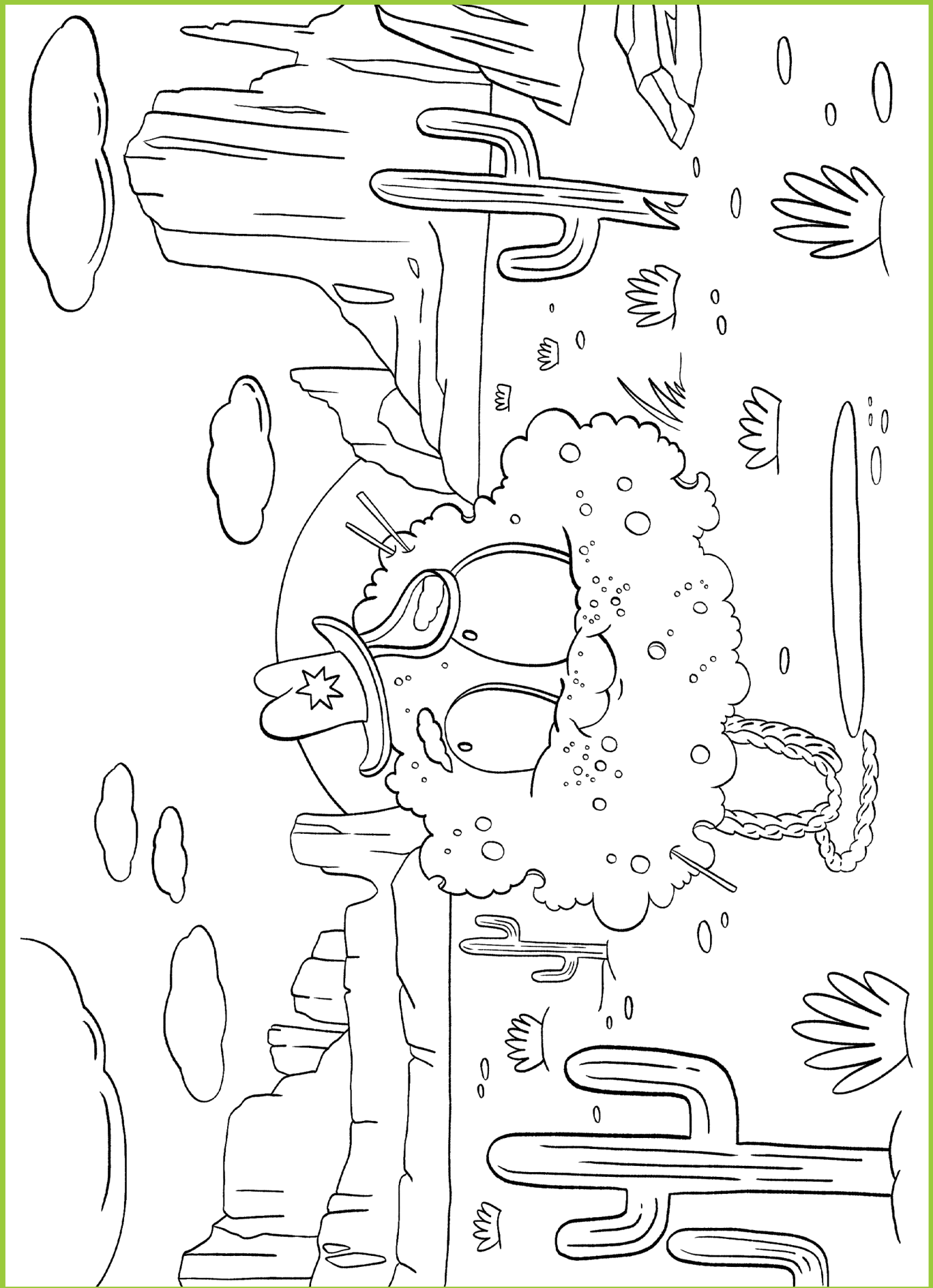
WOORDZOEKER - OPLOSSING

LENTE - TAFEL - ZIEK - FIETS - OPA - WATER - LEEUW - NEUS

E	T	N	E	L	Q	N	C	U	X
V	L	H	R	Z	B	A	W	Q	I
M	K	Z	H	S	K	R	I	A	A
G	G	V	C	T	L	F	F	I	C
U	N	C	Q	E	Z	D	O	D	U
P	E	Y	W	I	I	B	R	N	A
G	U	T	A	F	E	L	F	H	P
H	S	E	T	S	K	E	S	I	O
U	A	D	E	L	E	E	U	W	S
O	L	H	R	S	A	I	T	I	B



KOPIEERBLAD 3.1

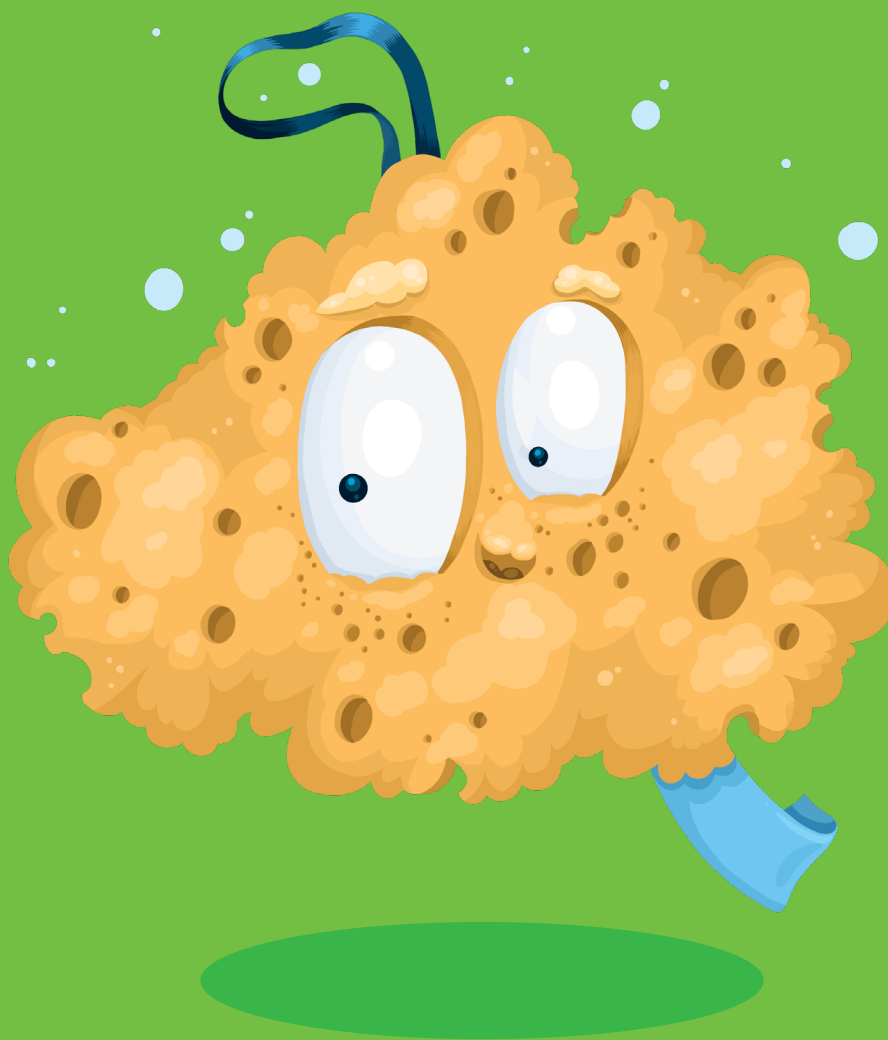


KOPIEERBLAD 3.2



SPONS MET GAATJES

BIJLAGEN



WERKEN ROND DEMENTIE IN LEERJAREN 1-2



Niemand
wordt
vergeten.



Plantyn
STUDIO

BESTE OUDER(S) OF ZORGDRAGER(S)

De kans dat iemand dementie krijgt, is 1 op 5. Voor vrouwen is dat zelfs 1 op 3. Vlaanderen en het Brussels Gewest tellen momenteel ongeveer 141 000 mensen met dementie. In 2070 zal dat aantal naar schatting meer dan verdubbelen.

Misschien kent uw kind in zijn/haar familie of nabije omgeving al iemand met dementie, misschien ook niet. In elke klas zitten kinderen die een of meer familieleden met dementie hebben.

Binnenkort werken we in de klas rond het thema 'dementie'. Zo achterhalen de kinderen wat dementie inhoudt. Ze leven zich in de veranderende wereld van mensen met dementie in en gaan na wat hen kan helpen. Ze leren de soms vreemde reacties van mensen met dementie te plaatsen en daarop anders te reageren.

WAT KOMT IN DE LESSENREEKS AAN BOD?

- We reiken de kinderen handvaten aan om beter te begrijpen wat mensen met dementie meemaken.
- We helpen hen om zicht te krijgen op veilige en verbindende momenten voor mensen met dementie.
- We laten hen ervaren dat mensen met dementie niet moeten worden weggestopt, maar er – op hun manier – volledig bij horen.

De lessen zijn aangepast aan het intellectuele en emotionele niveau van de kinderen. Daarover waakt de klasleerkracht.

Misschien vertelt uw kind thuis over wat in de klas aan bod is gekomen. Probeer daarop – in de mate van het mogelijke – in te gaan. Luister naar wat uw kind heeft geleerd en vul aan met uw eigen kennis en ervaringen.

Af en toe zal uw kind een opdracht meekrijgen om het onderwerp ook thuis aan bod te laten komen: een geheugenspelletje, tips om iets niet te vergeten, op zoek gaan naar een liedje uit (over)grootmoeders tijd, de voordeur tekenen ...

U mag zeker aan de klasleerkracht laten weten of en hoe uw kind op de lessenreeks reageert. U kunt ook altijd samen met uw kind een kijkje nemen op de website www.alzheimerliga.be. Voor meer vragen kunt u terecht op het nummer **0800 88 100**.

Als uw kind aanvoelt dat dit thema ook thuis bespreekbaar is, scheidt dat een veilige basis voor wat er op dat vlak nog zal gebeuren in zijn/haar leven.

Van harte bedankt om dit thema samen met de klasleerkracht en de school te omarmen, zodat uw kind ook daarin kan groeien.

OPA EN DE POT MET CHOCO

'Opa zit al aan tafel', zegt oma. 'Kom je ook?'

Jordy schuift snel op een stoel. Hij heeft grote honger!

Hij neemt snel een boterham en de pot met choco.

Hij smeert een dikke laag choco op zijn boterham.

Mmm... lekker!

Opa eet een boterham met kaas.

Die heeft oma voor hem gesmeerd.

Boterhammen smeren lukt opa niet meer zo goed.

Maar boterhammen eten gaat nog prima!

Opa stopt het laatste stukje van zijn boterham in zijn mond.

Dan pakt hij de pot met choco en zet hem met een klap vlak bij zijn bord.

Jordy schrikt ervan.

Opa kijkt hem boos aan.

'Jij komt hier altijd de choco opeten!' roept hij uit.

'Rustig maar, Etienne, er is meer dan genoeg choco', sust oma.

Opa bromt nog een beetje, maar dat kan Jordy niet verstaan.

Jordy durft haast niet meer te eten.

Waarom is opa opeens zo boos?



BIJLAGE 2

Na het eten gaat opa een dutje doen op de bank.

Oma komt even bij Jordy zitten.

'Opa roept soms nogal hard, hé?' zegt ze.

Jordy knikt.

'Opa heeft alzheimer', legt oma uit. 'Dat is een vorm van dementie. Daardoor doet hij soms een beetje vreemd. Trek het je niet aan. Hij is net zo blij als ik dat jij op bezoek komt bij ons!'

Jordy knikt.

Hij vindt alzheimer maar iets raars ... Vroeger deed opa nooit zo.



HANDLEIDING VOOR DE LEERKRACHT

Educatief pakket voor het lager onderwijs © Plantyn, 2024

Verantwoordelijke uitgever: Plantyn, Posthofbrug 6-8, bus 3 - 2600 Berchem

Tekst: Kolet Janssen

Vormgeving: Els Vandervoort

Tekenwerk: Julie Vangeel

Illustraties: Adobe Stock

P00022405

© Plantyn nv, België Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever. www.plantyn.be